

μενα κατὰ τοῦ ψεύδους τῆς. Ἰσχυρίζετο ὅτι εἶχε γελᾶσει καθ' ὅλον ἐκεῖνο τὸ διάστημα!

Ἄμα ἔφυγεν, ἔλαβε τὸν λόγον ὁ Ἀββᾶς: «Λοιπὸν, ἀγαπητέ μου κύριε Πέτκη, βλέπετε ὅτι ἐλύσαμεν τὸ αἰνίγμα τοῦ οἰκογενειακοῦ σας ἐμβλήματος καὶ ἐσηκώσαμεν τὸ ξίφος τοῦ προπάπου σας. Καὶ τώρα θὰ σὰς ἀνοίξωμεν τὴν καρδίαν μας.

— Εἶμαι ἑτοιμος, ἀκούω.

(Ἔπεται συνέχεια)

ΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

Ἴσως δὲν ὑπάρχει εὐκολώτερο πρᾶμα στὸν κόσμον παρὰ νὰ ἐγκωμιάζης, ἢ νὰ ψευδαδιάζης, σώνει ὄρεξη νάχης· μήτε δυσκολώτερο, παρὰ σωστὰ νὰ κρίνης, καὶ μὲ στὸ χέρι τῆ ζυγαριά. Μία φορά ὅμως κ' ἡ κρίση πιτύχη τὴν ἀλήθεια καὶ τὴ θρονιάση στὸ νοῦ, ἡ δουλειὰ τοῦ κριτικοῦ ἔγεινε, ὅλα τᾶλλα ἔρχονται μοναχὰ τους. Εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ βρῆκες τὸ θέμα σου καὶ δὲ σοῦ μένει παρὰ νὰ τὸ καταστρώσης, νὰ τὸ διηγηθῆς. Καὶ κάτι εὐκολώτερο. Ἐπειδὴ, πόσα καὶ πόσα δὲ διαβάζουμε καθεμέρα ποιήματα, ἱστορίες καὶ παραμύθια, καὶ θαυμάζουμε τὴν ἰδέα, τὴ σύλληψη. Κ' ὡς τόσο στὸ πλάσιμο ἀπάνω, στὸ δούλεμα, ζάβωσε τὸ ἔργο, — βγήκε μισό, φταμηνίτικο. Ἐνῶ ὁ κριτικὸς τὴν κρίση τοῦ μοναχὰ ἔχει νὰ πῆ, κ' ἄμα τὴν ἔχη, θὰ τὴν πῆ.

Αὐτὴ εἶναι ἡ θέση μου σήμερα, ποῦ μήτε παραμῦθι δὲν ἔχω νὰ γράψω, μήτε τραγοῦδι· μόνο κρίση ταπεινὴ ἀπάνω στὸ τελευταῖο τραγοῦδι ποῦ μᾶς φίλεψε ὁ Δροσίνης στὴ Χριστογεννηιάτικὴ τὴν «Ἔστια».

Νὰ μ' ἐπιτρέψῃ ὁ ἀναγνώστης νὰ τοῦ ξαναγράψω τὶς ὀχτῶ του στροφές. Εἶναι μικρές, σὰν τὰ κολίμπρια τῆς Βραζιλίας.

Τὸ δαχτυλίδι

Ἵ τὸ ροδογάλανο νερό
Βαρκοῦλα ἀργοσαλεύει
Καὶ μὲ τὰ χιτρίστρι τάργυρό
Μιὰ ἀρχόντισσα ψαρεύει.

Εἶνε τὰ πλούτη τῆς πολλά,
Κι' ἀτίμητο στολίδι
Ἵ τὸ χέρι τῆς φεγγοβολᾶ
Διαμάντι δαχτυλίδι.

Τὸ εἶδε ἡ Νεραΐδα στὰ νερά
Νὰ λάμπη σὰν ἀστέρι
Καὶ τὸ διαμάντι λαχταρᾶ
Γιὰ τὸ δικό τῆς χέρι.

Ἐνῶ ἡ ἀρχόντισσα σκυφτὴ
Γοργὰ τὰ χιτρίστρι σέρνει,
Ἄξαρνη, ἀθώρητη κι' αὐτὴ
Τὸ δαχτυλίδι παίρνει.

Τάζει ἡ ἀρχόντισσα φλουρί
Νὰ δώσῃ γιὰ βρεθῆκια
Ἵ τὸν ἄξιον ναύτη ποῦ μπορεῖ
Νὰ τωῆρῃ μὲς τὰ φύκια.

Κ' ἓνα ναυτόπουλο τρελλό
Ποῦ τὸ φλουρί προσμένει
Πέφτει, βουτάει μὲς τὸ γιאלό
Μὰ λαβωμένο βγαίνει.

— Τὸ δαχτυλίδι σου, Κυρά,
Ἵ τὰ φύκια δὲν ἔχθη,
Νεραΐδας χέρι τὸ φορᾶ
Ἵ τῆς θάλασσας τὰ βᾶθη.

Ἄχ ἓνα χέρι ξωτικό
Τάχει μαζί παρμένα
Ἐσὲν τὸ διαμαντικό
Καὶ τὴ ζωὴ μου ἔμένα!

Καθὼς βλέπετε, τὸ τραγοῦδι δὲν ἔχει θέμα του καμιά ἰδέα, αἰσθηματικὴ ἢ νοητικὴ, βγαλμένη ἀπὸ τὴν πραγματικὴ μας ζωὴ, καθὼς ἔχει, παραδείγματος χάρι, τοῦ Ζαλακώστα ἢ ἀθάνατη ἢ Βοσκοπούλα. Εἶναι ἀπλὸς μῦθος, ἴσως τοῦ ποιητῆ, ἴσως καὶ τοῦ λαοῦ. Καὶ μολονότι δὲ λείπει μήτε τὸ ἐπιμῦθιο, — ἡ τιμωρία τοῦ τρελλοῦ τοῦ ναυτόπουλου —, μήτε τὸ δραματικό καὶ τὸ θλιβερό, — τὸ πάσιμο τῆς ζωῆς του —, αὐτὰ εἶναι ἠθικὰ στολίδια κρυμμένα, καθὼς τὸ δαχτυλίδι μέσα στὰ φύκια. Θέμα τοῦ τραγοῦδιού πρέπει νὰ πάρουμε αὐτὸ ποῦ διαβάζουμε, — τὸ μῦθο. Εἶναι τέλειος ὁ μῦθος, μὲ ἀρχή, μὲ μέση, καὶ μὲ τέλος.

Ἡ δυσκολία μὲ τέτοιο μῦθο εἶναι νὰ πάρης τὸ ὑλικό του, νὰ τὸ πλάσης καὶ νὰ τὸ δειξῆς κανονικό, ἀφεγάδιαστο, διάφανο καθὼς ἓνα ποτήρι καθάριο νερό. Κι' αὐτὸ μᾶς ἔκαμε ὁ Δροσίνης.

Δηλαδή μᾶς ἔκαμε ὁ Δροσίνης ἐκεῖνο ποῦ σπανιώτατα γίνεται στὴν παπατρέχικη τῆ φιλολογία μας. Λέξη δὲν ἔβαλε στὸ καλλιτέχημά του ποῦ νὰ μὴν εἶναι συλλογισμένη, δουλεμένη, ἀπαραίτητη σὰν πέτρα τετράγωνη σὲ χτίριο μαστορικό. Κάθε εἰκόνα τοῦ μῦθου εἶναι παραστημένη μὲ τὶς γραμμὲς καὶ μὲ τὰ χρώματα ποῦ τῆς πρέπει, ἔχει καὶ τὴν κίνηση τῆς ζωῆς ποῦ μόνο ποιητικὴ εἰκόνα μπορεῖ νὰ τὴν παραστήσῃ. Πάρτε τὴν πρώτη στροφή.

«Ἵ τὸ ροδογάλανο νερό, βαρκοῦλα ἀργοσαλεύει, — καὶ μὲ τὰ χιτρίστρι τάργυρό — μιὰ ἀρχόντισσα ψαρεύει». Ἄν ἔβλεπες ζωγραφιστὴ αὐτὴ τὴ σκηνή, θὰ εἶχες ἴσως τὸ ροδογάλανο τὸ νερό, θὰ εἶχες καὶ τὴ βαρκοῦλα, καὶ τὴν ἀρχόντισσα νὰ ψαρεύῃ. Ἡ βαρκοῦλα δὲ θάργυσάλευε ὅμως, μήτε τὰ χιτρίστρι τάργυρό θὰ τῶβλεπες, ἐξὸν ἂν ἡ ἀρχοντοπούλα τὸ κρατοῦσε νὰ βάλῃ δόλωμα, καὶ πάλι ἀργυρὸ δὲ θὰ εἶταν, ἐξὸν ἂν τῆς τάργυρωνε κανένας τῆς λατρευτῆς, σὰν Παναγιᾶς χέρι. Βλέπετε λοιπὸν πόσο τελειότερη μπορεῖ μιὰ εἰκόνα νὰ γείνη μὲ τὰ λόγια, ὅταν τὰ λόγια βγαίνουν ἀπὸ πιδέξιο κοντήλι.

Μιὰ μιὰ μπορεῖς νὰ πάρης τὶς ὠραίες στροφές, καὶ μὲ τὸν ἴδιο τὸν τρόπο νὰ τὶς ἀναλύης. Οἱ στίχοι, «στὸ χέρι τῆς φεγγοβολᾶ-διαμάντι δαχτυλίδι» καὶ παρακάτου, «στὸν ἄξιο ναύτη ποῦ μπορεῖ-νὰ τῶβρη μὲς στὰ φύκια» εἶνε στολίδια ποῦ σπαρταράει ἀπάνω τους ἀληθινὴ ζωὴ καὶ μορφιά, καὶ μὰ τὴν ἀλήθεια φαντάζεσαι πῶς σοῦ θαυπώνει τὰ μάτια τὸ δαχτυλίδι, πῶς θάλασσα μυρίζουν τὰ φύκια. Τόσο ἀληθινὰ καὶ σωστὰ τὰ παρασταίνει στὴ φαντασίᾳ ὁ ποιητής.

Εἶνε καὶ γοργὴ ἡ διήγησις κ' εἶνε γοργή, ἐπειδὴ λείπουν τὰ πολλὰ καὶ τὰ περιττὰ τὰ λόγια, ἢ καλλίτερα νὰ πῶ τὰ *συννεφιαστὰ* τὰ λόγια. Ἐπειδὴ στὰ πιώτερα ποῦ διαβάζουμε, — καὶ μερικά κρύβουν ἰδέες ποῦ κάμνουν τιμὴ στὴ ρωμαϊκὴ τῆ φαντασία, — τὰ λόγια μαζεύονται: σὰ σύννεφα καὶ σκεπάζουν τὸν ἥλιο, ἀντὶς νὰ παραμερίσουνε, νὰ λάμπῃ ὁ ἥλιος. Πότε ἡ ρίμα τὸ φέρνει, πότε τὸ μέτρο, πότε ἡ λαχτάρια τοῦ ποιητῆ νὰ τὰ πῆ ὅλα ποῦ περνοῦν ἀπὸ τὸ ἐνθουσιασμένο κεφάλι του, κ' οἱ εἰκόνας του κατανοῦνε μιὰ ζωγραφιστὴ σύγχυση, ποῦ ὁ νοῦς δὲν τὴν ἀποδέχεται μὲ τὴν ἴδια ὄρεξη καθὼς αὐτὰ τὰ μετρημένα, τὰ τορνευμένα, τὰ παρὰίτητα τὰ λόγια ποῦ μᾶς φέρνουν σωστὲς εἰκόνας μιὰ κατόπι τῆς ἄλλης.

Ἴσα ἴσα τραγοῦδι νὰ μπῆ στῆς μουσικῆς τῆ μελωδία καὶ νὰ φυλαχτῆ ἐκεῖ μέσα, μνημεῖο πολύτιμο ἐποχῆς ποῦ, μ' ὄλες τὶς φωνές τῶν δασκάλων, ἀνακάλυψε πλούτο ἀληθινὸ μέσα στὴν καταφρονεμένη τοῦ λαοῦ γλῶσσα, σὰν τὸ δαχτυλίδι μέσα στὰ φύκια, καὶ τὸν καλλιτέχησε μὲ τρόπο, ποῦ ἂν εἶταν ἄλλο ἔθνος, κατηχημένο στὰ μυστήρια τῆς θείας τέχνης, θὰ τὰ εἶχε καμάρι του τέτοια διαμάντια λαχταριστὰ, κ' ἡμεῖς πρῶτοι θὰ τὰ μεταφράζαμε καὶ θὰ παπαγαλίζαμε μαζί μὲ τὶς σοφές κρίσεις τῶν Εὐρωπαίων, ποῦ μᾶς κάμνουν πάντα μεγάλη ἐντύπωση, σὰν ξένες ποῦ εἶναι.

A. E.

Φιλολογικά, Καλλιτεχνικά, Ἐπιστημονικά,
Εἰδήσεις.

Τὸ ἰταλικὸν ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἀπέστειλεν ἐσχάτως πρὸς τὴν ἐν Ζακύνθῳ Φωσκολιανὴν Βιβλιοθήκην 137 τόμους διαφόρων συγγραμμάτων, ἐπιστημονικῶν καὶ διδασκτικῶν. Καὶ ἄλλοτε ἡ ἰταλικὴ Κυβέρνησις ἐδωρήσεν 100 τόμους εἰς τὴν Φωσκολιανὴν Βιβλιοθήκην, χάρις εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀκαμάτου αὐτῆς ἐφόρου κ. Σπ. Δεβιάζη. Ὑπὸ τοῦ παρ' ἡμῖν διακεκριμένου ἱατροῦ κ. Ἄντ. Υ. Παπαδάκη, ἐξεδόθη εἰς κομψὸν τομίδιον ἀξιανγῆς «Θεραπευτικὴ τῶν νοσημάτων καὶ δηλητηριάσεων μετὰ νοσολογίας τῶν νέων φαρμάκων».

Ἡ δεσποινὴς Ρέμμερτ, ἡ ἐν Ἀθήναις παρεπιδημοῦσα ἐξοχὸς κλειδοκυμβαλίστρια, ἔδωκε μίαν συναυλίαν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ὁδείου, καθ' ἣν μετ' ἀπαραμίλλου τέχνης ἐξετέλεσεν, ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτῆς ἤχηροῦ καὶ παμμεγίστου κλειδοκυμβάλου, συνθέσεις τοῦ Μπάχ, τοῦ Σούμαν, τοῦ Λιστ κτλ. Κατὰ τὴν ἴδιαν συναυλίαν ἔμελε μετὰ πολλῆς τέχνης ἄσματα τοῦ Σούμαν, τοῦ Σούβερτ καὶ τοῦ Μπέκερ ἡ δεσποινὴς Γκεράς, αἰδοῦς περφημισμένη.

Τὴν π. Τετάρτην ἀπέδωσεν ὁ Σωκράτης Τζιβανόπουλος, πρῶην καθηγητῆς τῆς Γενικῆς Ἱστορίας παρὰ τῷ ἔθν. Πανεπιστημίῳ. Ἐκτός πολλῶν μονογραφικῶν, ὁ Τζιβανόπουλος συνέγραψε Γενικὴν Ἱστορίαν, Ἀρχαιολογικὸν Λεξικὸν καὶ Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν. Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Ἀθηναίων ἐψήφισε γι' ἑλίας δραχμὰς ὑπὲρ τοῦ Ἀγγιλλῶς Παράσχου. Ἡ δὲ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἐπέμψε ἐπιστολὴν πρὸς τὴν οἰκογένειαν, ἐκθολοῦσαν τὸ ὑπὲρ τοῦ ἀσθενοῦς ποιητοῦ ἐνδιαφέρον Του.